

POSTANOWIENIE

Dnia 7 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku H. U. i H. H.

z udziałem Burmistrza Miasta B., Komisarza Wyborczego w S., Miejskiej Komisji
d/s Referendum w B., Inicjatora Referendum w B.

w sprawie protestu w trybie ustawy o referendum,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 maja 2014 r.,

zażalenia skarżącego H. U. na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 26 listopada 2012 r., sygn. akt V ACz (...),

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 26 listopada 2012 r. Sąd Apelacyjny w (...) Wydział V Cywilny odrzucił wniesioną przez H. U. skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) Wydział V Cywilny z dnia 18 października 2012 r., oddalającego zażalenie skarżącego na postanowienie Sądu Okręgowego w S. Wydziału I Cywilnego z dnia 26 lipca 2012 r., odmawiające uwzględnienia wniosku skarżącego o wyłączenie sędziów Sądu Okręgowego w S. od rozpoznania protestu skarżącego i H. H., złożonego w trybie ustawy o referendum lokalnym.

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny wskazał, że zgodnie z art. 424⁷ k.p.c. do rozpoznania skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego

orzeczenia właściwy jest Sąd Najwyższy, a w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo procesowe stron przez adwokatów lub radców prawnych. Dotyczy to także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym podejmowanych przed sądem niższej instancji (art. 87¹ § 1 k.p.c.). Tymczasem skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 18 października 2012 r. została złożona osobiście przez skarżącego i dlatego podlegała odrzuceniu na podstawie art. 424⁶ § 3 k.p.c.

Pismem z dnia 3 grudnia 2013 r. skarżący wniósł „zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 26 listopada 2012 r. odrzucające skargę o stwierdzenie nieważności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 października 2012 r.”. Zaskarżył w całości: 1/ „postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) wydane w niniejszej sprawie w dniu 26 listopada 2012 r. odrzucające skargę Skarżącego H. U. z dnia 1 listopada 2012 r. (data wpływu do Sądu: 6 listopada 2012 r.) o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 października 2012 r. oddalającego zażalenie Skarżącego H. U. na postanowienie Sądu Okręgowego w S. z dnia 26 lipca 2012 r. odmawiające uwzględnienia wniosku Skarżącego H. U. o wyłączenie Sędziów Sądu Okręgowego w S.”, a także 2/ „postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) wydane w niniejszej sprawie w dniu 26 listopada 2012 r. odrzucające wniosek Skarżącego H. U. o zwolnienie go od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu ze skargi Skarżącego H. U. z dnia 1 listopada 2012 r. (data wpływu do Sądu: 6 listopada 2012 r.) o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 października 2012 r. oddalającego zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w S. z dnia 26 lipca 2012 r.” W obu przypadkach skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.

Zdaniem wnoszącego zażalenie, odrzucając skargę o stwierdzenie niezgodności prawomocnego orzeczenia, Sąd Apelacyjny pominął to, że wyłączną przyczyną niedochowania przez skarżącego wymogu z art. 87¹ k.p.c., było

odrzućcie przez ten Sąd postanowieniem z dnia 26 listopada 2012 r., wniosku skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Odmowa zwolnienia z kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia i wniesienia skargi do Sądu Najwyższego stanowi naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka podstawowych wolności. Następnie w dniu 10 października 2013 r. złożył kolejny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu i tym razem Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 25 października 2013 r. zwolnił go w całości od kosztów sądowych i ustanowił dla niego pełnomocnika w postępowaniu przed Sądem Najwyższym. W tej sytuacji, wcześniejszy (poprzedni) „brak ustanowienia pełnomocnika z urzędu skutkował całkowitą niemożnością podjęcia przez niego obrony swych praw, albowiem, w świetle art. 87(1) Kodeksu postępowania cywilnego Skarżący nie mógł samodzielnie wnieść skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia”, gdyż był pozbawiony możliwości obrony swych praw w rozumieniu art. 379 k.p.c., skutkiem czego zachodziła w tym zakresie nieważność postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zostało złożone na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 26 listopada 2012 r. odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem „prawomocnego” postanowienia tego Sądu Apelacyjnego z dnia 18 października 2012 r. oraz na postanowienie z tej samej daty (18 października 2012 r.) oddalające zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w S. z dnia 26 lipca 2012 r., odmawiające uwzględnienia wniosku skarżącego o wyłączenie niektórych sędziów tego Sądu Okręgowego od orzekania w sprawie protestu przeciwko ważności referendum lokalnego wniesionego w trybie art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym, a także odmawiające zwolnienia go od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu w postępowaniu z protestu przeciwko ważności referendum lokalnego w B.

Wymienione okoliczności sprawy podlegały ocenie pod kątem weryfikacji dopuszczalności skargi na niezgodność z prawem „prawomocnego” postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 18 października 2012 r., którą ten Sąd odrzucił ze względu na niezachowanie przymusu adwokacko-radcowskiego w postępowaniu

przed Sądem Najwyższym (art. 87¹ § 1 k.p.c.). Zgodnie z art. 394¹ § 1 k.p.c. na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje zażalenie. Wydane w toku postępowania wywołanego wniesieniem protestu na podstawie art. 66 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 706, powoływanej dalej jako ustawa o referendum lokalnym) postanowienia odmawiające wyłączenia od orzekania niektórych sędziów właściwego sądu okręgowego w sprawie wniesionego protestu oraz zwolnienia od kosztów sądowych lub ustanowienia pełnomocnika z urzędu w sprawie referendalnej, były tzw. postanowieniami „wpadkowymi” w postępowaniu referendalnym (z protestu dotyczącego zarzutów naruszenia przepisów ustawy o referendum lokalnym). Te postanowienia nie rozstrzygały o wyniku referendum, a przede wszystkim nie są i nie były wydane w formie (postaci) prawomocnych wyroków sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie głównej (kontestowanego referendum), przeto w ogóle nie przysługiwała na nie skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c., ponieważ taki nadzwyczajny środek zaskarżenia przysługuje wyłącznie na prawomocne wyroki kończące postępowanie w sprawie.

W postępowaniu z protestu przeciwko ważności referendum lokalnego sądy nie wydają wyroków, które mogłyby podlegać zaskarżeniu skargą o stwierdzenie ich niezgodności z prawem, której koniecznym elementem konstrukcyjnym jest, między innymi, obowiązek skarżącego uprawdopodobnienie szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy (por. art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.), którego w odrzuconej skardze zabrakło już dlatego, że oddalenie protestu przeciwko referendum lokalnemu na ogół nie wyrządza szkody w mieniu protestującego (por. art. 361 § 2 k.c.).

Ponadto i w szczególności takiego nadzwyczajnego środka zaskarżenia (skargi na bezprawność postanowień, w tym wydanych w protestowym postępowaniu referendalnym w kwestiach „wpadkowych”, np. wyłączenia niektórych sędziów od rozpatrywania protestu lub zwolnienia protestującego od kosztów sądowych lub ustanowienie dlań profesjonalnego pełnomocnika procesowego) nie regulują przepisy ustawy o referendum lokalnym, które normują

krótkie terminy rozpoznania protestów składanych na podstawie przepisów ustawy o referendum lokalnym i nie przewidują zaskarżania postanowień „wpadkowych” ani nadzwyczajnych środków zaskarżenia jakichkolwiek orzeczeń wydawanych w postępowaniu referendalnym. Zgodnie z art. 66 ust. 3 tej ustawy, Sąd Okręgowy rozpatruje protest w ciągu 14 dni od dnia jego wniesienia, a na wydane orzeczenie przysługuje zażalenie w ciągu 7 dni od daty doręczenia, które właściwy sąd apelacyjny rozpatruje w terminie 30 dni; od postanowienia tego sądu nie przysługuje środek prawny (art. 66 ust. 2 ustawy o referendum lokalnym w związku z art. 394 § 4 Kodeksu wyborczego). Łącznie oznaczało to, że nie ma podstaw prawnych do zaskarżania „wpadkowych” orzeczeń wydawanych w postępowaniu z protestu przeciwko wynikowi referendum lokalnego, a ponadto skarga na niezgodność z prawem postanowień wydawanych w postępowaniu protestowym jest niedopuszczalna już dlatego, że orzeczenia takie nie są prawomocnymi wyrokami, a przepisy ustawy o referendum lokalnym wykluczają wnoszenie środków prawnych nieprzewidzianych w tej ustawie, która wyczerpująco normuje materię wnoszenia protestów przeciwko wynikowi referendum oraz dwuinstancyjny tryb ich sądowego osądu.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji w zgodzie z art. 394¹ § 3 k.p.c. w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.